

INTRODUCCIÓ: LLENGUA I IMMIGRACIÓ

Carles de Rosselló Peralta

Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació
Universitat de Barcelona

El número 8 de *Llengua, Societat i Comunicació* (LSC) està dedicat a explorar les repercussions que la nova immigració ha originat en un territori que, ja abans de la seva arribada, presentava una realitat sociolingüística complexa. En la darrera dècada a Catalunya hi han arribat més d'1.300.000 persones procedents de tot el planeta. Dit en altres termes, l'escenari bilingüe que permetia explicar el país des d'un punt de vista lingüístic ha donat pas a un escenari multilingüe amb més de 250 llengües. En aquest volum presentem deu articles que aborden el tema de la diversitat lingüística a Catalunya, però també més enllà del nostre país. Més concretament, aquests articles es poden agrupar en tres blocs: un de relacionat amb la regulació governamental (Amorós i Bañeres) i la seva plasmació en la quotidianitat (Garrido); un altre de relacionat amb l'àmbit de l'escola (Serra, Oller i Areny), i un de darrer, molt heterogeni, d'estudis quantitius i qualitius que combinen la immigració amb diverses llengües (Comellas *et al.*, Fabà, Sagaama, Quintero i Soler).

El volum comença amb l'article escrit a quatre mans per Oriol Amorós, secretari per a la Immigració de la Generalitat de Catalunya, i Jordi Bañeres, responsable de política lingüística d'aquesta mateixa secretaria. El treball s'inicia amb una sèrie de consideracions teòriques sobre la necessitat d'estructurar una societat al voltant d'una llengua comuna i el per què des del Govern

s'aposta per la llengua catalana per desenvolupar aquesta funció. Els autors sustenten aquestes reflexions com a preàmbul de la segona part de l'article, on apunten els eixos bàsics del Pacte Nacional per a la Immigració en matèria lingüística; això és, l'adquisició de les competències bàsiques en català i castellà —específicament en aquest ordre— i la consideració del català com a llengua comuna.

Els objectius polítics no sempre concorden amb la quotidianitat, tal com demostra Maria Rosa Garrido (UAB) en el seu article. A través d'un estudi etnogràfic sobre la gestió del multilingüisme d'algunes ONG, Garrido observa com els agents d'acollida s'adrecen als nouvinguts bàsicament en castellà. Tal com conclou l'autora, en aquestes organitzacions el català continua sent vist com un objecte d'estudi que permet una certa integració simbòlica a la nostra societat, però en cap cas es percep com la llengua de comunicació entre autòctons i al·lòctons, paper que queda reservat al castellà.

L'impacte de la nova immigració ha estat especialment transcendent a l'escola, que en molt pocs anys ha vist com les seves aules es convertien en un gresol de llengües i cultures. Els tres propers articles tracten la qüestió de la immigració des del vessant escolar. En primer lloc, Josep M. Serra (UdG) planteja que el model d'immersió lingüística que ha produït resultats

excel·lents sobre la competència lingüística dels alumnes autòctons, presenta problemes a l'hora d'aplicar-lo a l'alumnat d'origen estranger, independentment de quina sigui la seva llengua inicial. Això és així perquè, d'una banda, aquests estudiants presenten un escenari d'escolarització molt diversificat, i de l'altra, perquè les seves actituds lingüístiques són diferents de les que havíem conegut fins ara. Tot plegat comporta que, pel que fa a les habilitats lingüístiques, assolixin uns resultats més baixos que els autòctons. En aquest sentit, Serra advoca per canviar l'enfocament en l'aprenentatge de les llengües tot donant un protagonisme més gran a les llengües inicials de l'alumnat forà.

Posteriorment, Judith Oller (UdG), sobre una mostra de 57 escoles, analitza les variables que tenen més pes en l'adquisició del català i castellà escrit. Les conclusions menen cap a variables diferents segons la llengua i el grup —alumnat autòcton o forà— que s'analitzi. Així, respecte del castellà, l'alumnat autòcton que obté millors resultats són els que combinen tres factors: noies amb mares amb un nivell educatiu alt que viuen en entorns majoritàriament catalanoparlants. Per a l'alumnat estranger caldria afegir-hi l'edat de la primera escolarització i si la seva llengua inicial és romànica. En canvi, l'adquisició del català escrit està estretament vinculada a l'entorn sociolingüístic. Per Oller, quan la transició dels usos lingüístics entre l'escola i l'entorn extraescolar s'interromp, l'adquisició del català demana molt més temps.

Finalment, l'article de M. Dolors Areny (UB) analitza els usos lingüístics de tres grups d'alumnes amazigòfons d'11 i 12 anys d'escoles situades,

respectivament, a Vic, Barcelona i Piera. L'autora posa en relació els usos lingüístics amb les xarxes socials, una variable clau per entendre el capteniment dels individus. Això no obstant, Areny treballa amb diversos factors que també cal tenir en compte, com ara la llengua d'identificació, l'estatus que adquireix cada codi dins del grup o la valoració que cada persona fa de la seva llengua inicial. Una de les conclusions més significatives de l'estudi és que el codi intragrupal de la xarxa esdevé un element clau perquè els nois i noies d'origen estranger s'identifiquin amb la societat d'acollida.

La darrera secció d'aquest número de LSC està composta de cinc articles que presenten una perspectiva molt àmplia del fenomen immigratori relacionat amb la llengua. Pere Comellas *et al.* posen en relleu la dificultat d'esbrinar el nombre de llengües que es parlen en un territori. Tal com exposen els autors, els científics topen amb diferents obstacles a l'hora d'escatir aquesta qüestió. El primer inconvenient té a veure amb la metodologia; el segon es relaciona amb les diverses denominacions que els parlants atorguen a la llengua, i el tercer element és l'ocultació de variants lingüístiques perquè es consideren poc o gens prestigioses.

Albert Fabà (CPNL) presenta dades dels estrangers inscrits als cursos de català del Consorci per a la Normalització Lingüística a partir de la seva llengua inicial i d'identificació. De l'anàlisi destaca, en primer lloc, que l'alumnat estranger aporta un repertori de més de 100 llengües. El contingent més nombrós és el de persones que declaren que la seva llengua inicial és el castellà, seguit de l'àrab i el portuguès. I en segon lloc, que malgrat la distància amb el país d'origen, la gran majoria d'aquestes persones

continuen identificant-se amb la seva llengua inicial.

L'article d'Oumaya Sagaama (UB) es divideix en dos blocs ben diferenciats. En la primera part presenta una introducció succinta dels aspectes més teòrics relacionats amb la immigració: quines en són les causes, quins avantatges i inconvenients comporta aquest fenomen, i què s'entén per integració. La segona part dóna pas als resultats del seu treball de camp, que tenen la base en la tesi doctoral de l'autora. Prenent com a metodologia l'entrevista a, majoritàriament, estudiants de secundària d'origen marroquí que viuen a Barcelona, Sagaama constata la importància dels factors geogràfic i temporal per a l'ús del català: com més anys de residència en un territori catalanoparlant, les opcions d'emprar aquesta llengua s'incrementen. Aquest comportament contrasta amb els pares d'aquests joves, nats al país d'origen, els quals manifesten no fer-ne un ús habitual.

José Luis Quintero (Universidad Autónoma de Nayarit) ens aproxima a les històries dels immigrants mexicans als Estats Units a través de les narratives de frontera. L'anàlisi de l'experiència

immigratòria comporta descobrir no tan sols l'ús d'un determinat tipus de llenguatge en què proliferen els topònims, els díctics i els canvis de temps narratiu, sinó també una manera d'explicar la història on el protagonista pren el rang d'heroi enmig d'un context d'alt dramatisme. Tal com s'apunta en l'article, aquestes narracions no contenen només una experiència individual, també s'hi entreveuen maneres de pensar col·lectives.

Finalment, aquest volum el clou el text de Josep Soler Carbonell (UCSD-UB), el qual explora la política lingüística que s'ha establert a Estònia després d'aconseguir la independència l'any 1991. La convivència pacífica entre els membres dels dos principals grups ètnics del país —estonians i russòfons— comença a presentar esquerdes. El malestar dels russòfons és conseqüència de no veure els seus drets lingüístics i culturals reconeguts pel govern estonià. L'autor apunta que aquest descontentament comença a manifestar-se en les actituds lingüístiques d'aquest grup, que podrien acabar optant per l'anglès com a llengua d'ús intergrup al detriment de l'estonià.